

آیین پیاده روی برای زیارت

فصل فرهمین
سینا بنیاد فرهنگی

یکی از سنت‌هایی که در عصر ما، به‌ویژه در اربعین سالار شهیدان و زیارت امام هشتم علیه‌السلام نمود زیادی پیدا کرده است، سنت پیاده‌روی برای زیارت است که به‌تعبیری یکی از پایه‌گذاران اصلی این سنت در میان شیعه امام مجتبی علیه‌السلام هستند.

امام حسن مجتبی علیه‌السلام بارها پیاده به زیارت خانه خدا مشرف شدند که این موضوع در میان روایات شیعه وسنی ذکر شده است.

در روایتی ذکر شده که: لقد حج الحسن بن علی خمساً وعشرين حجة ماشياً. بحارالانوار ج ۴۴، ص ۱۵۴

به راستی که حسن بن علی بیست و پنج سفر پیاده به حج رفت. برخی از آیه ۲۷ سوره حج این استفاده را کردند که زیارت پیاده افضل است وزائران پیاده در پیشگاه خداوند مقدم هستند، روایات زیادی در فضیلت پیاده روی در مسیر زیارت خانه خدا و قبور اهل بیت وجود دارد و نیز همین روش در سیره بسیاری از بزرگان دینی برای ما نقل شده است. در کتاب امالی شیخ صدوق ذکر شده است که امام صادق علیه‌السلام فرمود: حسن بن علی^(ع) عابدترین مردم زمان خود و زاهدترین آن‌ها و برترین آن‌ها بود و چنان بود که وقتی حج به جای می‌آورد، پیاده به حج می‌رفت و گاهی نیز پای برهنه راه می‌رفت. همچنین ماجرای جالبی از حالات امام مجتبی^(ع) در هنگام پیاده روی زیارت و برکات سفرهای ایشان در کتب شیعی نقل شده است که در یکی از این سفرهای پیاده پاهای مبارک امام مجتبی^(ع) بر اثر پیاده روی روی ریگ‌های خشک و سوزان، ورم کرد. شخصی به آن حضرت عرض کرد: آقا اگر کمی مسوا می‌شدید، پاهایتان بهتر می‌شد. امام فرمود: خیر وقتی به منزلگاه بعدی رسیدیم، مرد سیاه چهره روغن فروشی پیدا می‌شود که فلان روغن را دارد آن را بر ایمن بخر، به پاهایم می‌مالم خوب می‌شود. عده‌ای عرض کردند: پدران و مادرانمان به فدایت در پیش منزلی سراغ نداریم که در آنجا روغن بفروشند. امام به راه خود ادامه داد. چند ساعتی نگذشته بود که همان مرد روغن فروش پیدا شد، نزد او رفتند و روغن خواستند، او گفت: برای چه کسی می‌خواهید؟ گفتند برای امام حسن علیه‌السلام، روغن فروش گفت: مرا نزد آن حضرت ببرید وقتی که او را به حضور امام برندن به ایشان عرض کرد: من حاجتی به تو دارم و آن اینکه دعا کن خداوند فرزند نیکوکار و پرهیزکاری به من بدهد، وقتی از وطن بیرون آمدم همسرم نزدیک زایمانش بود.

امام فرمود: خداوند پسر سالمی که پیرو ماست به تو خواهد داد. وقتی روغن فروش به منزلش رفت، دید خداوند پسر سالمی به او داده است. همان پسر وقتی بزرگ شد به سید حمیری معروف شد و در زمرة نام‌آورترین شیعیان راستین و شاعران آزاده اهل بیت قرار گرفت. اصول کافی، ج ۱، ص ۴۶۳ آنچه مشخص است برکات زیادی در زیارت پیاده وجود دارد، همان زیارتی که دل زائر را برای بار یافتن به محضر مزور آماده‌تر می‌کند. خداوند بزرگ توفیق شناخت بیش از پیش بزرگان دین و امامان هدایت را برای ما فراهم کند و ما را قدردان سنت‌های به جا مانده از این اولیای الهی قرار بدهد. ان شاء...

قرارگاه عاشقی

محمد حسین مروچی کاشانی اقصه پایانی ماه صفر، قصه یک میعادگاه است. مشهد در این مقطع زمانی میعادگاه عاشقان است. مشهد در دهه پایانی ماه صفر یک شهر نیست، یک قرارگاه عاشقی است. مرکز این قرارگاه حرم هشتمین خورشید ولایت است. نقطه عطف این مرکزیت نور، مضجع نورانی رضای آل محمد است. اطراف ضریح امام رضا^(ع) زائران چون پروانه‌ای عاشق نور مقدسش می‌چرخند، انگار خورشید آسمان از مضجع نورانی رضا آل محمد نور می‌گیرد که خورشید یکی از ارادتمندان شمس‌الشموس است.

در اطراف خورشید ولایت مهمانی از نقاط مختلف در دهه پایانی ماه صفر می‌آیند. زائرانی با لباس پاکستانی و بلوچی، زائرانی بالهجه ترک، زائرانی با زبان عربی، دوستانی از آذربایجان، مهمانانی از سرخس که همگی مهمانان خورشید ولایت هستند.

انگار مهر قبولی دوماه عزاداری در محرم و صفر برای خامس آل محمد در حرم عالم آل محمد زده می‌شود، که زائر به پایبوسی امام رئوف می‌آید که خود احیا کننده مکتب حسینی است. از سوی دیگر بسیاری از زائران زیارت پایان ماه صفر را به امید دریافت تذکره زیارت اربعین سال بعد نزد علی ابن موسی الرضا^(ع) می‌آیند. زائران کوچک رادر حرم امام رئوف نباید فراموش کرد. دستان کوچکی بادل‌های بزرگ که به سوی خورشید اشاره می‌کند. زائر کوچکی رادر گوشه سقاخانه اسماعیل طلائی می‌بینم که با لهجه شیرین اصفهانی امام هشتم را صدا می‌زند. از او می‌پرسم که از امام رضا^(ع) چه می‌خواهی؟ اندکی تأمل کرده و با لهجه شیرین اصفهانی می‌گوید، امام رضا^(ع) همه را کمک کند و مادر بزرگم را شفا دهد. شفای مادر بزرگش بزرگ‌ترین حاجت این کودک اصفهانی است. انگار خداوند او را به مهمانی ضامن اهو فرستاده است تا به برکت این امام مهربان لباس عاقبت بر تن مادر بزرگ سالخورده اش بپوشاند. گوشه چشم پدرش را که می‌بینم، اشک جاری است. او هم شفای مادرش را از امام رئوف می‌خواهد، نه با زبان بچگی که با زبان بزرگ سالان زائران کهن سالی که امام هشتم را صدا می‌زنند، عصا زنان مسافت باب‌السلام تا باب‌المراد را طی می‌کنند. خادمی با صندلی چرخدار به استقبالش می‌رود، اما او با نهایت ادب می‌گوید: پسرم دوست دارم در ثواب زیارت پیاده ابالحسن الرضا شریک شوم. ناگهان به یاد مسافت زائران پیاده جاده‌های خراسان می‌افتم. صدای پیرزن همچنان شنیده می‌شود که از امام رضا^(ع) می‌خواهد این چند قدم پیاده روی از باب‌السلام تا باب‌المراد که امروزه به پنجره فولاد معروف است از او قبول کند. اشتیاق رادر قدم‌های لرزانش می‌بینم، انگار پنجره فولاد، پنجره‌ای رو به خورشید، رو به خود خداست.

و بگو: «من انذارکننده آشکارم!»

سوره حجر، آیه ۸۹
ترجمه: آیت... مکارم شیرازی

ای علی! عقل چیزی است که با آن بهشت و خشنودی خداوند رحمان به دست می‌آید.

پیامبر اکرم (ص)
من لایحضره الفقیه ج ۴، ص ۳۶۹

ای یاد تو کامل الزیارات

درباره جایگاه امام هشتم^(ع) در بین ائمه اطهار^(ع)

ریحانه عامل نیک

گفت و گو

در این روزهای پایانی ماه صفر، شیعیان وبه‌ویژه ساکنان شهر مشهد عزادار و سیاه پوش هستند که حتی در حافظه

تاریخی خود روزهای اندوه و ماتم شهادت مولا و معشوقشان علی بن موسی الرضا^(ع) را در خاطر دارند. در این روزهای ماتم، عزای پیامبر و خاندان اهل بیت^(ع) در قلبمان سنگینی می‌کند، پامان بر خاکی است که شمس‌الشموس خراسان در آن به شهادت رسیده است و محل رفت و آمد فرشتگان است. با این دستاویز خدمت دکنتر حوران اکبر زاده،

پژوهشگر و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، رفته ایم تا درباره مولا و آقایمان، امام رضا^(ع)،

- جایگاه امام هشتم^(ع) در بین ائمه اطهار^(ع) در کجا قرار دارد و به چه شکل است؟ و از چه روی نام رضا برای وجود مظهر امام هشتم انتخاب شده است؟

بله. پیش از هر چیز خوب است ما به عنوان شیعه دوازده امامی که تا این اندازه عاشق و شیفته امام رضا^(ع) هستیم، آگاه به جایگاه ایشان در بین ائمه معصومین باشیم. در این باره توجه شما

را به صلوات خاصه‌ای که در انتهای مفاتیح الجنان آمده است جلب می‌کنم. این صلوات را که مخصوص چهارده معصوم^(ع) است شیخ عباس قمی از جانب شیخ طوسی در مصباح و ایشان از امام حسن عسکری^(ع) نقل می‌کنند، (توجه داشته باشید که این صلوات با صلوات خاصه ای که می‌شناسیم تفاوت دارد.) اگر به فرازی که در این صلوات مختص امام رضا^(ع) است توجه کنیم، می‌توانیم بگوییم که امام حسن

خداوند تبارک و تعالی در هر مرتبه‌ای از تشریف که باشید به حق امام رضا^(ع) شما را راضی می‌کند. اگر همه ما به این موضوع توجه داشته باشیم یک جور دیگری خدمت ایشان مشرف می‌شویم

عسکری^(ع) در این فراز تکلیف ما را درباره ایشان مشخص می‌کنند و با توجه به آنچه در این صلوات آمده است ما درمی‌یابیم که چرا لقب این امام بزرگوار «رضا» است.

در ابتدای این فراز آمده است: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلٰی عَلٰی بْنِ مُوسٰی، الَّذِی ارْتَضٰیْهُ وَرَضٰیْتُ بِهِ مِنْ شِئْثٍ مِنْ خَلْقِکَ، یعنی خدایا درود فرست بر علی بن موسی ای که تو از او راضی و خشنود هستی و (او را محبوب و پسندیده خود قرار دادی) و به وسیله او هر کس از خلقت را که خواستی، به مقام رضایت و خشنودی خود رساندی.»

در این قسمت از فراز همان طور که می‌بینید دو بار کلمه «رضا» آمده است و امام درباره جد بزرگوارشان می‌گویند که ایشان نسبت به ما، واسطه فیض الهی در مقام رسیدن به مقام رضا هستند. دقت بفرمایید این جمله را یک امام معصوم دربارهٔ معصوم دیگر نقل می‌کند. درباره امامی که در بین مردم به القاب بسیاری مانند رئوف و رضا و... معروف است.

- چه پاسخی در مقابل شبهات مطرح شده در باب لقب «رضا» برای ایشان وجود دارد؟

در عیون‌الآخبار داریم که نقل شده است، شخصی نزد امام جواد^(ع) رفت و از ایشان این طور پرسید که عده‌ای تصور می‌کنند مأمون بود که پدر شما را رضا نامید. (به دلیل پذیرش مقام ولیعهدی از جانب ایشان) امام جواد^(ع) در جواب می‌فرمایند: به خدا که این دروغ است و بد داوری می‌کنند. خدای تبارک و تعالی بود که ایشان را رضا نامید. چرا؟ چون او به خداوندی خدا و رسالت پیغمبر و اهل بیت^(ع) راضی است، یعنی مقام راضیه دارد. سوره فجر را به خاطر بیاورید آنجا که می‌گوید: «یا ایتها النفس المطمئنه ارجعی الی ربک راضیه مرضیه، (آیه

۲۸/سوره فجر) مقام راضیه مرضیه یعنی تراضی باشی از خدا و خدا از تراضی باشد. یعنی به دین و اصول دین راضی است.

سپس «بنظمی» از شیعیان می‌گوید: اگر چنین است که شما می‌فرمایید، مگر پیامبر و پدران شما این گونه نبودند؟ چرا تنها به ایشان لقب رضا داده شده است؟ این سؤال جالبی است. واقعا این شخص حق دارد این سؤال را بپرسد. بنظمی می‌گوید: دوباره سؤال را تکرار کردم و ایشان پاسخ دادند که چون حتی مخالفان و دشمنان امام رضا^(ع) هم وقتی به خدمتشان می‌رسیدند، راضی می‌شدند، چه پرسد به یاران و دوستان ایشان، بنا بر این به ایشان رضا می‌گویند. این است که این صفت در ایشان برجسته و پررنگ شده است. اگر به مناظرات امام رضا^(ع) با مخالفان دین هم دقت کنید، می‌بینید ایشان در مواجهه با آن‌ها در گفت و گوها به گونه‌ای برخورد می‌کنند و تدبیر می‌کنند که همه آن‌ها راضی می‌شوند و پاسخ می‌گیرند.

عکس: داوود بهکام / شهرآرا

در روایات مشاهده می‌کنیم که پدر بزرگوار امام هشتم، ایشان را از کودکی با لقب «رضا» خطاب می‌کنند و این مشخص می‌کند که آن ابهامی که درباره مأمون وجود داشته است، درست نیست. باتوجه به این روایات و تفسیری که به محضرشان تشریف پیدا می‌کنیم بیشتر آشنا شویم. نقل قولی را من از بزرگی شنیدم که تأکید می‌کردند، یکی از خصوصیات امام هشتم^(ع) این است که هیچ کس از محضر ایشان دست خالی بیرون نمی‌آید. وقتی شما حاجتتان را به محضر ایشان عرضه می‌دارید، ممکن است فوری اجابت نشود، اما به طور قطع یک جایی از زندگی تان پاسخ را دریافت می‌کنید، یعنی خداوند تبارک و تعالی در هر جایگاهی هنگام تشریف که باشید به حق امام رضا^(ع) شما را راضی می‌کند. اگر همه ما به این موضوع توجه داشته باشیم یک جور دیگری خدمت ایشان مشرف می‌شویم.

نقش فرهنگی و تمدنی پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) در زمان حیاتشان

باتگاهی به زندگی اهل بیت^(ع)

در می‌یابیم همان‌طور که همگی به مثال نوری واحد، وظیفه هدایت و امامت را برعهده داشته‌اند، هر یک در زمانه خود بانی تحولات اجتماعی و فرهنگی نیز بوده‌اند. تحولاتی که بیانگر نقش آن امامان در دوره امامتشان است.

پیامبر (ص)

تغییر در بینش و تبلیغ سنت‌های الهی

مبارزه با سنت‌های جاهلیت
معرفی سنت‌های انبی
فرهنگ‌سازی برای تغییر بینش مردم
آموزش برای تغییر در رفتار مردم

امام حسین (ع)

مبارزه با انحراف و امر به معروف

مبارزه فرهنگی با معاویه و
امر به معروف
الفاکری علیه حاکم نظام
قیام علیه انحراف به قصد
نهی از منکر

امام حسن (ع)

اصلاح امور اجتماعی و فرهنگی

ترویج شایردان
برعلا کردن روایات دروغ
و جعلی زمان خود
دستگیری از ظفر!

امام رضا (ع)

فرهنگ‌سازی و گسترش علوم اسلامی

پاسخ‌گویی به شبهات
مبارزه با فرقه‌گرایی
و تثبیت جایگاه امامت
ترویج شایردان
سامان‌دهی مباحثی کلامی
شیعه